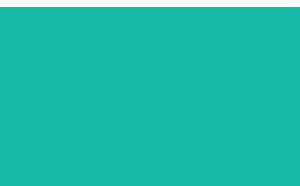

Česká republika
Nejvyšší kontrolní úřad

STANOVISKO
KE ZPRÁVĚ O PLNĚNÍ STÁTNÍHO ROZPOČTU ČESKÉ REPUBLIKY
ZA 1. POLOLETÍ 2023

Nejvyšší kontrolní úřad

Sp. zn.: 108/23-NKU45/374/23

Praha 28. listopadu 2023

STANOVISKO
KE ZPRÁVĚ O PLNĚNÍ STÁTNÍHO ROZPOČTU ČESKÉ REPUBLIKY
ZA 1. POLOLETÍ 2023

(k sněmovnímu tisku č. 577/0)

(předkládané v souladu s ustanovením § 5 zákona č. 166/1993 Sb., o Nejvyšším kontrolním úřadu)

Předkládá: Miloslav Kala,
prezident Nejvyššího kontrolního úřadu

Stanovisko Nejvyššího kontrolního úřadu (dále také „NKÚ“) je rozvrženo do následujících částí:

I.	Úvodní slovo prezidenta NKÚ	5
II.	Shrnutí.....	6
III.	Ekonomický vývoj České republiky	7
IV.	Saldo hospodaření státního rozpočtu	11
V.	Příjmy státního rozpočtu	14
VI.	Výdaje státního rozpočtu.....	19
VII.	Výsledky hospodaření územních rozpočtů	23
	Seznam zkratk	25

Redakční poznámka:

Redakční uzávěrka pro *Stanovisko ke Zprávě o plnění státního rozpočtu České republiky za 1. pololetí 2023* byla stanovena na 20. října 2023. Hodnoceno bylo primárně období 1. poloviny roku 2023.

V materiálu není sjednocen počet desetinných míst, a to z důvodu používání různých zdrojů (některé zdroje uvádějí pouze zaokrouhlená čísla nebo čísla zaokrouhlená na odlišný počet desetinných míst). Dále může v materiálu dojít k drobným odchylkám hodnot z důvodu zaokrouhlování nebo použití různých zdrojů. NKÚ pracuje zejména s daty ze *zpráv o plnění státního rozpočtu České republiky*, z informačního portálu MONITOR, zpráv Českého statistického úřadu a databází Eurostatu.

I. ÚVODNÍ SLOVO PREZIDENTA NKÚ

Vážené čtenářky, vážení čtenáři,

postcovidové oživení české ekonomiky se navzdory očekávání v prvním pololetí roku 2023 nekonalo. Plnění státního rozpočtu v prvních šesti měsících letošního roku významně ovlivnila vysoká inflace, vysoké rozpočtové výdaje, ale také například příjmy z Evropské unie.

Na konci prvního pololetí 2023 dosáhla míra inflace výše 11,2 %, což představuje třetí nejvyšší meziroční nárůst cenové hladiny mezi evropskými zeměmi. V rámci EU dosáhla inflace vyšších hodnot pouze v Maďarsku a na Slovensku. V mezinárodním srovnání Česká republika zaznamenala největší nárůst cen v kategorii bydlení, voda a energie, a to o 25,2 %. Ovlivnily to především rostoucí ceny energií, které meziročně vzrostly o 34,4 %, což výrazně převýšilo evropský průměr, jenž dosáhl jen 3,3 %.

Neradostně se vyvíjela i výše státního dluhu, který v prvním pololetí 2023 poprvé překročil hranici tři bilionů korun. O tom, že situace se k lepšímu hned tak neobrátil, svědčí výše schodku státního rozpočtu: hospodaření státu skončilo v deficitu více než 215 miliard korun, což byl druhý nejhorší pololetní výsledek v historii České republiky. A to přes to, že na příjmové straně významně pomohly dotace z Evropské unie – do rozpočtu v první polovině roku přinesly více než 106 miliard korun.

Na příjmové straně zaznamenal rozpočet solidní výsledky. Ve srovnání s prvním pololetím 2022 došlo k nárůstu příjmů o více než 130 miliard korun, tj. o 16,5 %. Významný podíl na tom ovšem měla pokračující vysoká míra inflace. Meziročně rostlo inkaso daní z příjmů jak fyzických, tak právnických osob, stejně jako příjmy z daně z přidané hodnoty, meziroční pokles naopak vykázaly spotřební daně z minerálních olejů nebo z tabákových výrobků.

Při porovnání meziročního zvýšení inkasa z jednotlivých daní s meziroční mírou inflace je ovšem patrné, že procentuálního nominálního nárůstu vyššího než inflace dosáhly pouze daně z příjmů fyzických a právnických osob. Ostatní významné daňové příjmy, jako daň z přidané hodnoty, spotřební daně a pojistné na sociální zabezpečení, rostly meziročně pomaleji než inflace. Jednotlivé sazby spotřebních daní nejsou valorizovány, a podíl těchto daní na konečné ceně se proto vlivem inflace postupně snižuje.

Co se výdajů týče, platí totéž, co ve svých zprávách pravidelně opakujeme. Snaze o snížení či alespoň zpomalení tempa růstu výdajů brání zejména vysoké a stále rostoucí mandatorní výdaje, které mají velký vliv na vysoký strukturální deficit veřejných financí. V prvním pololetí 2023 činily mandatorní výdaje téměř 603 miliard korun, tedy více než 53 % vynaložených celkových výdajů.

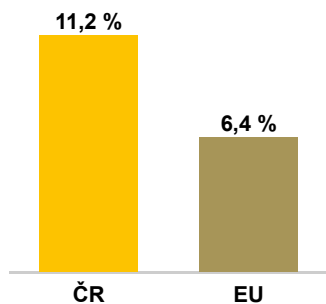
Stejně tak platí dlouhodobý trend výrazně přebytkového hospodaření územních rozpočtů. To meziročně vzrostlo o více než 10 miliard korun. Celkový zůstatek na bankovních účtech územních rozpočtů přesahoval ke konci června 2023 částku 477 miliard korun, což bylo o 41 miliard více než celkový objem konsolidovaných příjmů v prvním pololetí tohoto roku.

Miloslav Kala,
prezident NKÚ

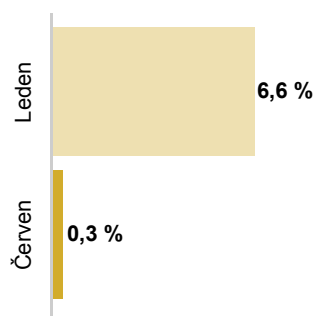
II. SHRNUTÍ

Vysoká meziroční míra inflace, která k 30. 6. 2023 v ČR dosáhla 11,2 %, byla způsobena vysokou lednovou inflací, a to z důvodu růstu cen elektřiny a plynu.

Meziroční míra inflace k 30. 6. 2023

Vývoj meziměsíční inflace v ČR v lednu a červnu 2023

Zdroj: databáze Eurostatu (říjen 2023).

I přes vysokou inflaci, která podpořila výběr příjmů, byl v 1. pololetí 2023 meziroční růst výdajů státního rozpočtu vyšší než meziroční nárůst příjmů.

Příjmy státního rozpočtu za 1. pololetí 2023

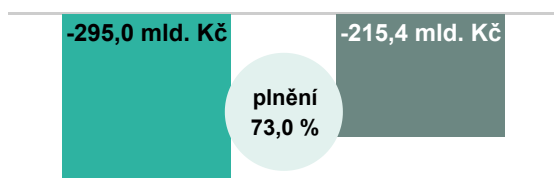
meziroční změna ↑
130,2 mld. Kč

Výdaje státního rozpočtu za 1. pololetí 2023

meziroční změna ↑
162,6 mld. Kč

Saldo státního rozpočtu

Schválený rozpočet 2023   Skutečnost za 1. pololetí 2023

” V 1. pololetí 2023 bylo dosaženo téměř tři čtvrtin plánovaného deficitu státního rozpočtu na rok 2023.

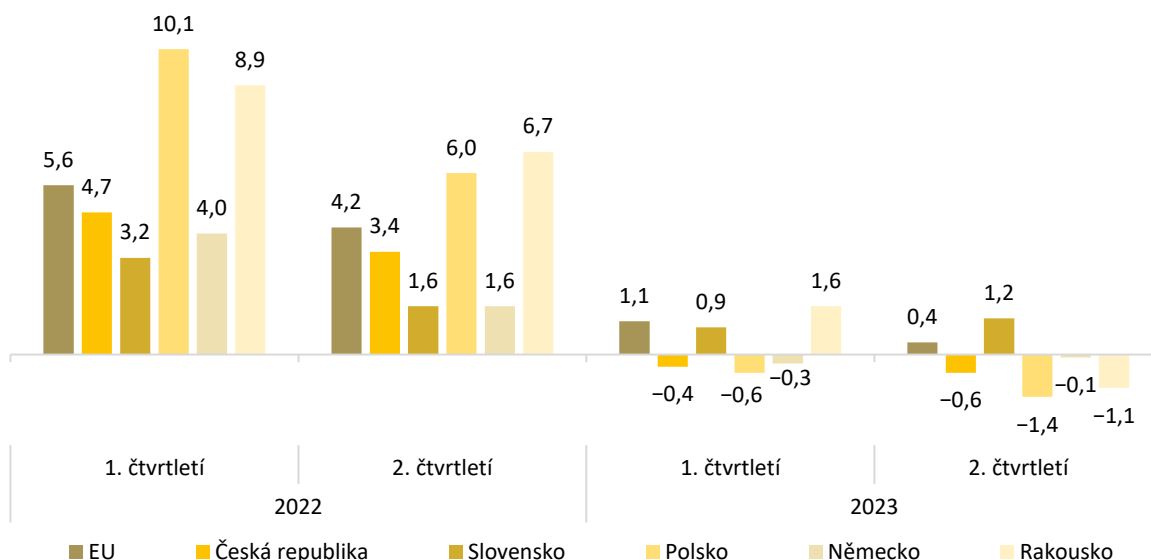
Zdroj: zprávy o plnění státního rozpočtu České republiky za 1. pololetí let 2022 a 2023.

III. EKONOMICKÝ VÝVOJ ČESKÉ REPUBLIKY

V 1. pololetí 2023 ovlivnily českou ekonomiku zejména tři zásadní faktory, a to energetická krize, nízká nezaměstnanost a vysoká inflace. Česká republika se zařadila mezi evropské země, které zažívají mírnou recesi. Domácnosti nadále čelily poklesu svých reálných příjmů, což se projevilo i na jejich spotřebě. Na ekonomické výsledky ČR má mimo jiné vliv hospodářská situace v Německu, které se potýká se slabou spotřebou domácností a nízkými investicemi již od roku 2022. Na konci 2. čtvrtletí 2023 meziročně klesl hrubý domácí produkt (dále také „HDP“) Německa o 0,1 %. V důsledku těchto faktorů zaznamenala ČR ve 2. čtvrtletí 2023 meziroční pokles HDP o 0,6 %.

Graf č. 1: Vývoj hrubého domácího produktu v ČR, v sousedních zemích a v Evropské unii (v %)

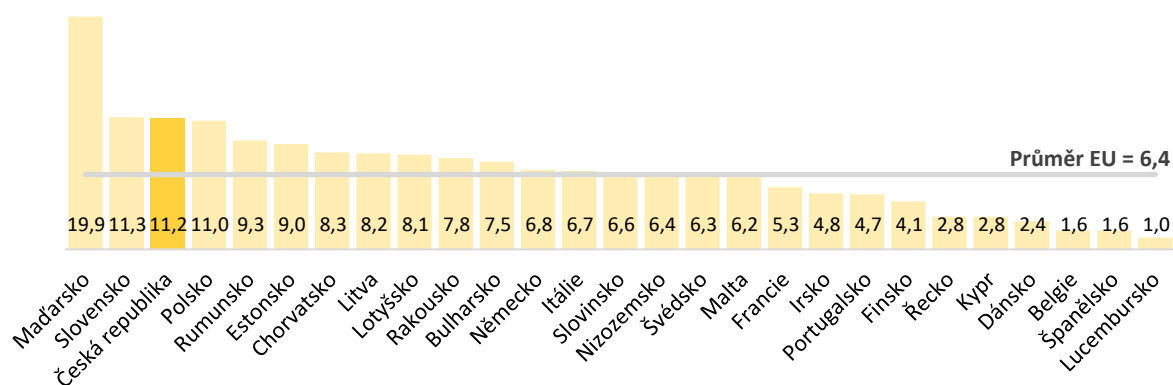
Zdroj: databáze Eurostatu (říjen 2023).

Pozn.: Uvedené hodnoty vyjadřují změnu HDP ve srovnání se stejným obdobím předchozího roku.

K ekonomickému zpomalení přispělo i předchozí zpřísnění měnové politiky, když v roce 2022 došlo ke zvýšení základní úrokové sazby na 7 %. Pokračující vysoká inflace začala v průběhu 1. pololetí 2023 postupně zpomalovat, Česká republika však stále zůstává zemí, kde meziroční míra inflace dosahuje dvouciferných hodnot. **Na konci 1. pololetí 2023 dosáhla míra inflace výše 11,2 %, což představuje třetí nejvyšší meziroční nárůst cenové hladiny mezi evropskými zeměmi.** V rámci EU dosáhla inflace vyšších hodnot pouze v Maďarsku a na Slovensku. Inflace byla v 1. pololetí 2023 ovlivněna nejen úrokovou sazbou, ale rovněž efektem vyšší srovnávací základny¹, mírou dopadu energetické krize a vysokou cenou paliv.

¹ Meziroční míra inflace k 30. 6. 2022 byla 16,6 %.

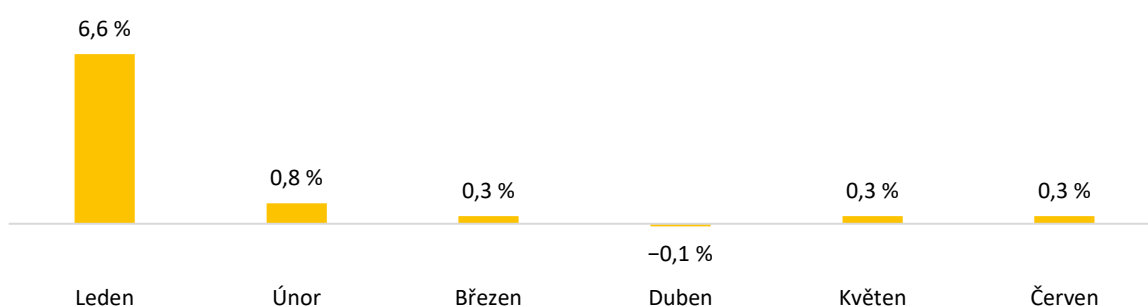
Graf č. 2: Míra inflace na konci 1. pololetí 2023 v zemích Evropské unie (v %)

Zdroj: databáze Eurostatu (říjen 2023).

Hlavní příčinou vysoké inflace v České republice na konci 1. pololetí 2023 byl lednový růst cen elektřiny a plynu a ukončení úsporného tarifu². Následující měsíce již vykazují hodnoty, které se blíží k tolerančnímu pásmu inflačního cíle stanoveného Českou národní bankou. Tento optimistický trend je však stále ohrožen vývojem událostí na Ukrajině, cenami energií a pohonných hmot a možnými problémy na čínském realitním trhu.

Graf č. 3: Vývoj meziměsíční míry inflace v ČR v 1. pololetí 2023 (v %)

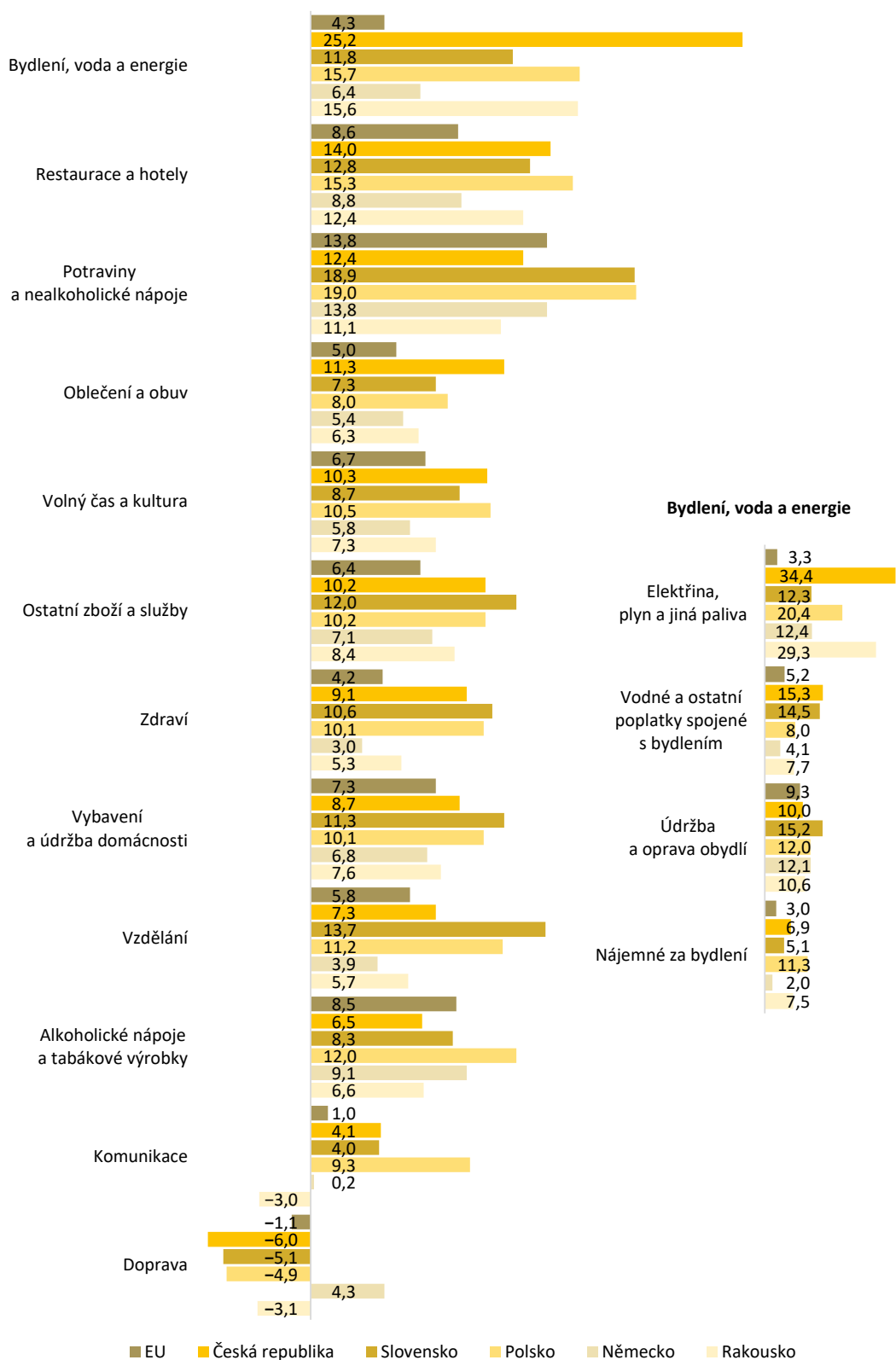

Zdroj: databáze Eurostatu (říjen 2023).

Zvyšování cenové hladiny v ČR se v 1. pololetí 2023 projevilo napříč celým spotřebním košem s výjimkou dopravy. V mezinárodním srovnání se sousedními státy a Evropskou unií Česká republika zaznamenala největší nárůst cen v kategorii bydlení, voda a energie, a to o 25,2 %. Tento výsledek byl ovlivněn zejména růstem cen energií, jako jsou elektřina, plyn a jiná paliva, které meziročně vzrostly o 34,4 %. Dvouciferné procentní zdražení cen energií zaznamenaly i sousední země, které výrazně převýšily evropský průměr ve výši 3,3 %. Dále došlo v České republice k nárůstu cen vodného a ostatních poplatků spojených s bydlením o 15,3 %, což bylo o 10,1 procentního bodu (dále také „p. b.“) více než průměr EU. Zvýšení cen energie se dále promítlo do cenové hladiny dalšího zboží, kde většina komodit v mezinárodním srovnání převýšila průměr EU. Na druhou stranu došlo v České republice k meziročnímu poklesu cen v oblasti dopravy, a to o 6 %. Tento pokles byl o 4,9 p. b. vyšší než průměr EU, a to díky snížení sazby spotřební daně z benzínu a motorové nafty.

2 Nařízení vlády č. 263/2022 Sb., o příspěvku na úhradu nákladů za elektřinu, zemní plyn a teplo.

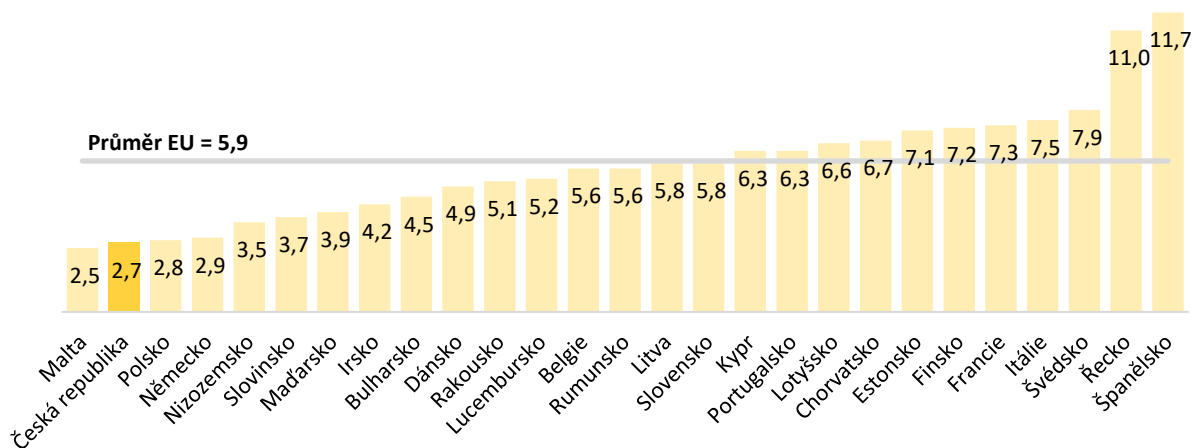
Graf č. 4: Meziroční míra inflace u jednotlivých skupin komodit na konci 1. pololetí 2023 v ČR, v sousedních zemích a v Evropské unii (v %)

Zdroj: databáze Eurostatu (říjen 2023).

Na trhu práce si Česká republika v 1. pololetí 2023 udržela nízkou míru nezaměstnanosti ve výši 2,7 % a umístila se na druhém místě mezi zeměmi Evropské unie, jejíž průměr činil 5,9 %.

Graf č. 5: Nezaměstnanost na konci 1. pololetí 2023 v zemích Evropské unie (v %)

Zdroj: databáze Eurostatu (říjen 2023).

Nízká nezaměstnanost však představuje brzdu pro růst české ekonomiky a riziko mzdové inflační spirály, neboť na pracovním trhu stále přetrvává nerovnováha způsobená nedostatkem zejména kvalifikované pracovní síly. V situaci, kdy není na pracovním trhu dostatek volné kvalifikované pracovní síly, roste tlak na růst mezd a souběžně rostou i ceny dalších komodit. Tato situace v konečném důsledku zapříčiňuje další růst inflace. Nedostatek zaměstnanců napříč všemi odvětvími ekonomiky představuje významnou překážku růstu produkce. Jednou z možností, jak podpořit další ekonomický růst, jsou zejména investice do dopravní infrastruktury, vysokorychlostního internetu, energetické sítě a do rozvoje pracovní síly. Tyto faktory mají významný vliv na budoucí rating podnikatelského prostředí České republiky, což ovlivňuje rozhodování firem o investicích v ČR.

EKONOMICKÝ VÝVOJ ČESKÉ REPUBLIKY BYL V 1. POLOLETÍ 2023 OVLIVNĚN VYSOKOU INFLACÍ ZPŮSOBENOU ZEJMÉNA RŮSTEM CEN ENERGIÍ. OČEKÁVANÉ OŽIVENÍ PO COVIDOVÉ PANDEMII NENASTALO A ČESKÁ REPUBLIKA SE NAOPAK ZAŘADILA MEZI EVROPSKÉ ZEMĚ, KTERÉ ZAŽÍVAJÍ MÍRNOU RECESI. ČESKÉ DOMÁCNOSTI NADÁLE ČELILY POKLESU SVÝCH REÁLNÝCH PŘÍJMŮ, COŽ SE NEGATIVNĚ PROJEVILO I NA JEJICH SPOTŘEBĚ. V MAKROEKONOMICKÉ PREDIKCI ZE SRPNA 2023³ ODHADUJE MINISTERSTVO FINANČÍ, ŽE ZA CELÝ ROK 2023 BY HDP MOHL KLESNOUT O 0,2 %. KLÍČOVÝM FAKTOREM PRO ZLEPŠENÍ RATINGU PODNIKATELSKÉHO PROSTŘEDÍ ČESKÉ REPUBLIKY JSOU INVESTICE DO INFRASTRUKTURY, VĚDY A VÝZKUMU A CELKOVÉ KVALITY PRACOVNÍHO TRHU.

IV. SALDO HOSPODAŘENÍ STÁTNÍHO ROZPOČTU

Zákon o státním rozpočtu⁴ stanovil pro rok 2023 schodek státního rozpočtu (dále také „SR“) ve výši 295,0 mld. Kč. Financování schodku SR bude dle zákona o státním rozpočtu pokryto zejména vydáváním státních dluhopisů. Výdaje na obsluhu státního dluhu by měly v roce 2023 činit téměř 70 mld. Kč. **Státní dluh v průběhu 1. pololetí 2023 poprvé v historii ČR překročil hranici 3 bilionů Kč a jeho stav k 30. 6. 2023 činil 3 044,4 mld. Kč.** V 1. pololetí 2023 dosáhly celkové výdaje na obsluhu státního dluhu výše 37,5 mld. Kč a meziročně vzrostly o 14,5 mld. Kč⁵. **Ke zvyšování tempa růstu výdajů na obsluhu státního dluhu bude z důvodu pokračujícího zadlužování státu docházet i v dalších letech, což bude dále zvyšovat deficit státního rozpočtu.**

Vývoj salda státního rozpočtu v průběhu roku 2023 nadále ovlivňoval válečný konflikt na Ukrajině, energetická krize, stále vysoká inflace, ale také např. valorizace důchodů. **Hospodaření státního rozpočtu skončilo za 1. pololetí roku 2023 v deficitu 215,4 mld. Kč, což byl druhý nejhorší pololetní výsledek v historii ČR.** Tento schodek byl o 32,4 mld. Kč vyšší než v 1. pololetí 2022. Důvodem byl vyšší meziroční růst výdajů než příjmů. K této skutečnosti také přispělo loňské rozpočtové provizorium do 18. 3. 2022, které významně omezovalo čerpání výdajů státního rozpočtu v průběhu 1. pololetí 2022.

Příjmy státního rozpočtu	1. pololetí 2022	1. pololetí 2023	Meziroční změna
	787,01 mld. Kč	917,23 mld. Kč	↗ 130,21 mld. Kč
Výdaje státního rozpočtu	1. pololetí 2022	1. pololetí 2023	Meziroční změna
	969,97 mld. Kč	1 132,58 mld. Kč	↗ 162,61 mld. Kč
Saldo státního rozpočtu	1. pololetí 2022	1. pololetí 2023	Meziroční změna
	-182,96 mld. Kč	-215,35 mld. Kč	↘ 32,39 mld. Kč

Vliv prostředků z rozpočtu Evropské unie a finančních mechanismů (dále také „EU/FM“) na celkové saldo SR byl v 1. pololetí 2023 oproti předchozím letům výrazný. **Prostředky EU/FM zlepšily celkové hospodaření SR v 1. pololetí 2023 o 35,5 mld. Kč⁶.** Po očištění o tyto prostředky na příjmové i výdajové straně SR činil výsledný deficit za 1. pololetí 2023 celkem 250,9 mld. Kč. Meziročně tak došlo ke zhoršení hospodaření státního rozpočtu (bez prostředků EU/FM) o 68,1 mld. Kč, a to i přes skutečnost, že plnění celkových daňových příjmů v 1. pololetí 2023 meziročně vzrostlo o 81,1 mld. Kč.

Saldo státního rozpočtu bez EU/FM	1. pololetí 2022	1. pololetí 2023	Meziroční změna
	-182,8 mld. Kč	-250,9 mld. Kč	↘ 68,1 mld. Kč

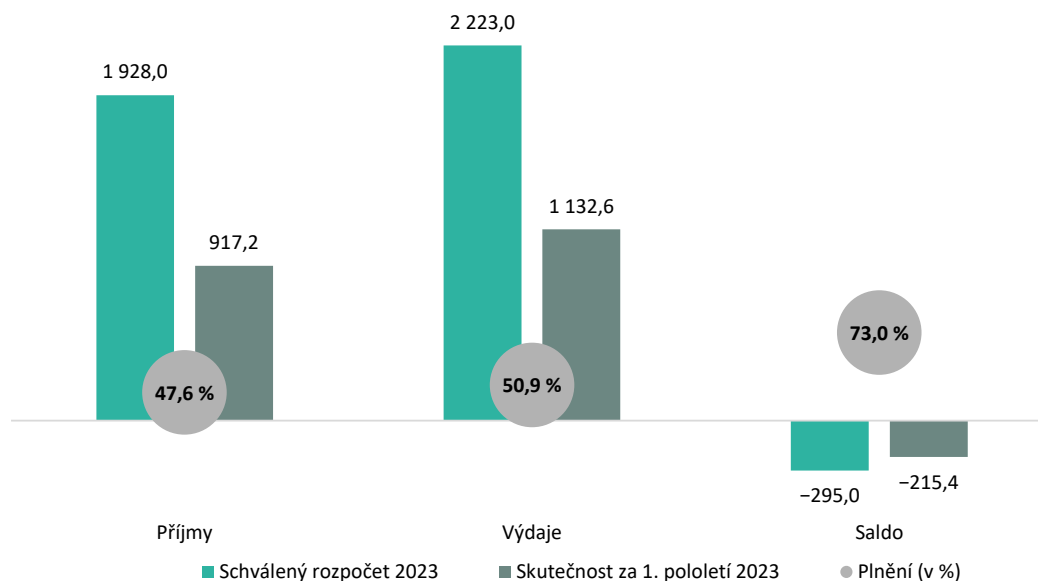
4 Zákon č. 449/2022 Sb., o státním rozpočtu České republiky na rok 2023.

5 Zdroj: Čtvrtletní zpráva o řízení státního dluhu České republiky (1. pololetí 2023).

6 Saldo prostředků EU/FM je ve schváleném státním rozpočtu nulové.

Z níže uvedeného grafu vyplývá, že k 30. 6. 2023 byl schválený schodek SR na celý rok 2023 naplněn ze 73 % a o téměř 68 mld. Kč překročil svoji alikvótní část. Hlavním důvodem bylo nenaplnění části schválených příjmů o téměř 47 mld. Kč, a to hlavně daňových (o 41,2 mld. Kč). K nenaplnění rozpočtovaných příjmů v 1. pololetí 2023 došlo také kvůli nulovým příjmům z povolenek určeným na financování projektů zaměřených na dekarbonizaci hospodářství a realizovaných prostřednictvím *Modernizačního fondu*, u kterého byl na rok 2023 schválen rozpočet ve výši 50 mld. Kč. Naopak pozitivní vliv na plnění rozpočtu příjmů SR měly přijaté prostředky z rozpočtu EU/FM, které za 1. pololetí 2023 překročily alikvótní část o více než 36 mld. Kč.

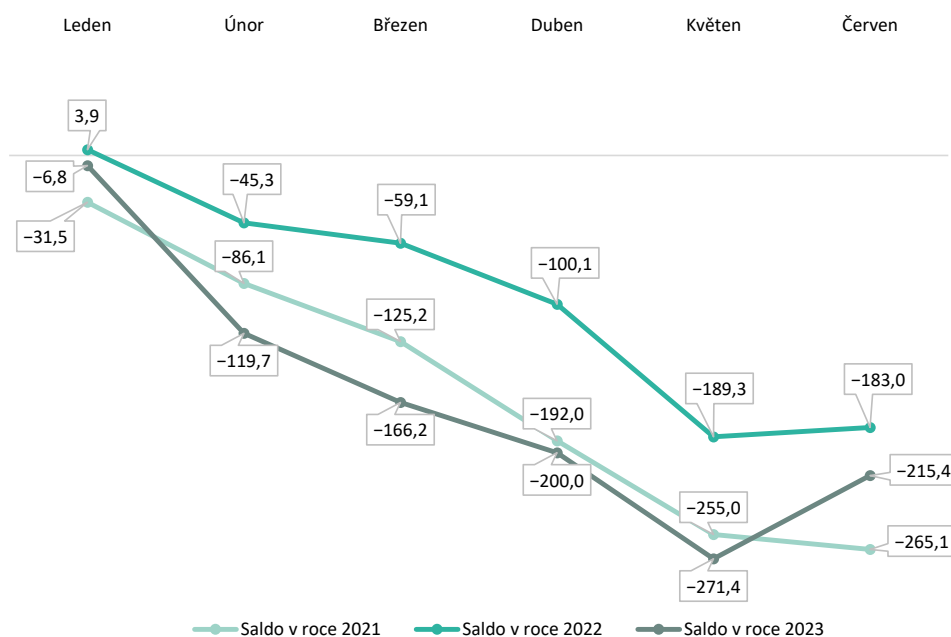
Graf č. 6: Výše schválených a skutečných příjmů, výdajů a salda státního rozpočtu v roce 2023 (v mld. Kč, v %)

Zdroj: informační portál MONITOR.

Jak ukazuje i následující graf, deficit státního rozpočtu od počátku roku 2023 rostl meziročně rychleji. Toto meziroční srovnání bylo zejména v 1. čtvrtletí 2023 ovlivněno loňským rozpočtovým provizoriem, které omezovalo čerpání výdajů. **Nejvyšší deficit SR byl vykázán na konci května 2023, kdy dosáhl 271,4 mld. Kč. Šlo o nejhorší květnový výsledek hospodaření v historii samostatné ČR a plánovaný schodek na celý rok 2023 byl tímto saldem vyčerpán z 92 %.** K červnovému meziměsíčnímu snížení deficitu SR o 56 mld. Kč přispěly zejména příjmy z daně z příjmů právnických osob a přijaté prostředky z rozpočtu EU/FM.

Graf č. 7: Vývoj salda státního rozpočtu v jednotlivých měsících let 2021–2023 (kumulativně v mld. Kč)

Zdroj: informační portál MONITOR.

HOSPODAŘENÍ STÁTNÍHO ROZPOČTU SKONČILO V 1. POLOLETÍ 2023 DRUHÝM NEJHORŠÍM VÝSLEDKEM V HISTORII SAMOSTATNÉ ČESKÉ REPUBLIKY⁷, A TO DEFICITEM VE VÝŠI 215,4 MLD. KČ. NA ROZDÍL OD PŘEDCHOZÍCH LET CELKOVÉMU HOSPODAŘENÍ STÁTNÍHO ROZPOČTU V 1. POLOLETÍ 2023 VÝRAZNĚ POMOHL TOK PROSTŘEDKŮ Z EU/FM. DODRŽENÍ PLÁNOVANÉHO SCHODKU NA CELÝ ROK 2023 VE VÝŠI 295 MLD. KČ JE VŠAK ZATÍŽENO STÁLE ŘADOU NEJISTOT. NA PŘÍJMOVÉ STRANĚ SE JEDNÁ NAPŘ. O CELKOVÉ PLNĚNÍ DAŇOVÝCH PŘÍJMŮ VČETNĚ MIMOŘÁDNÉ DANĚ Z NEOČEKÁVANÝCH ZISKŮ (TZV. WINDFALL TAX) NEBO O PŘÍJMY Z *MODERNIZAČNÍHO FONDU*. VÝDAJOVOU STRANU MŮŽE OVLIVNIT NAPŘ. CELKOVÝ OBJEM VYPLACENÝCH KOMPENZACÍ PLYNOUCÍCH ZE ZASTROPOVÁNÍ CEN SILOVÉ ELEKTŘINY A PLYNU ZE STRANY VLÁDY. LZE VŠAK PŘEDPOKLÁDAT, ŽE V ROCE 2023 BUDE UŽ ČTVRTÝ ROK PO SOBĚ POKRAČOVAT PROHLUBOVÁNÍ ZADLUŽENÍ STÁTU V ŘÁDU STOVEK MILIARD KORUN.

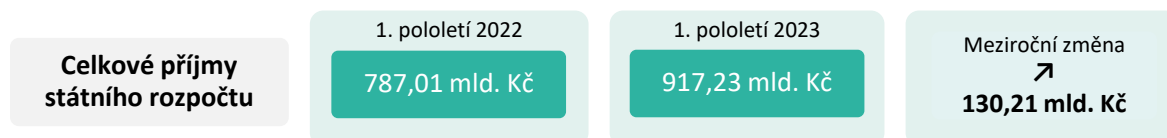
7

Nejvyšší schodek hospodaření v samostatné historii ČR byl v 1. pololetí 2021, a to ve výši 265,05 mld. Kč.

V. PŘÍJMY STÁTNÍHO ROZPOČTU

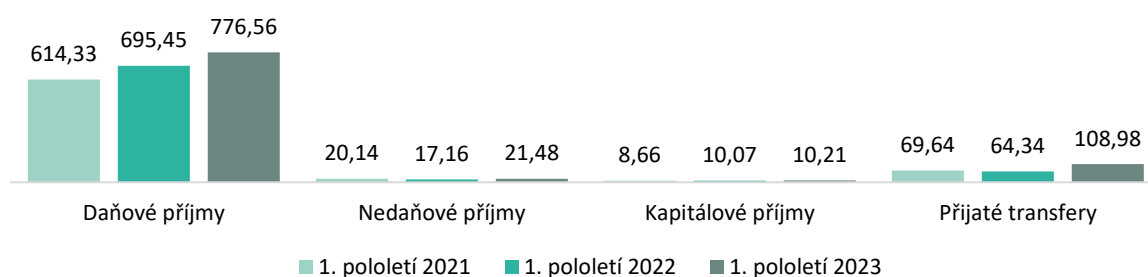
Příjmy státního rozpočtu za 1. pololetí 2023 dosáhly celkové výše 917,23 mld. Kč, což představuje plnění rozpočtu příjmů stanoveného zákonem⁴ ve výši 1 927,95 mld. Kč na 47,58 %. Větší část inkasa daní se očekává až v 2. pololetí, kdy se zapojí mimořádné příjmy z daně z neočekávaných zisků⁸, a to až do výše původně předpokládaných 85 mld. Kč. Ve srovnání s 1. pololetím 2022 došlo k nárůstu příjmů o 130,21 mld. Kč, tj. o 16,5 %. Příjmy státního rozpočtu pokračovaly ve svém rostoucím trendu, který je však významně ovlivněn pokračující vysokou mírou inflace.

Stále významnější podíl na příjmech státního rozpočtu tvoří daňové příjmy, které v 1. pololetí let 2021 až 2023 zaznamenaly srovnatelně vysoký meziroční růst o 81 mld. Kč. Růst inkasa daňových příjmů byl vedle částečného oživení ekonomické aktivity způsoben zejména inflačními tlaky zahrnujícími růst nominálních mezd a spotřebitelských cen. K růstu daňových příjmů významně přispělo vyšší inkaso daně z příjmů právnických a fyzických osob, daně z přidané hodnoty (dále také „DPH“) a vyšší příjmy z daně z elektřiny.

Na výrazném navýšení ostatních příjmů se podílely především přijaté transfery, které díky zapojení prostředků z *Národního plánu obnovy*⁹ (dále také „NPO“) zaznamenaly v 1. pololetí 2023 meziroční růst o 44,64 mld. Kč. Nedaňové příjmy meziročně vzrostly o 4,32 mld. Kč, a to především z důvodu převodů z fondů státních podniků do státního rozpočtu ve výši 3,25 mld. Kč, z toho 3 mld. Kč pocházely od státního podniku Lesy ČR a 0,25 mld. Kč od národního podniku Budějovický Budvar. Kapitálové příjmy zaznamenaly mírný meziroční růst o 0,14 mld. Kč, což bylo ovlivněno zejména růstem příjmů z prodeje emisních povolenek.

Graf č. 8: Meziroční srovnání jednotlivých tříd příjmů státního rozpočtu za 1. pololetí 2021–2023 (v mld. Kč)

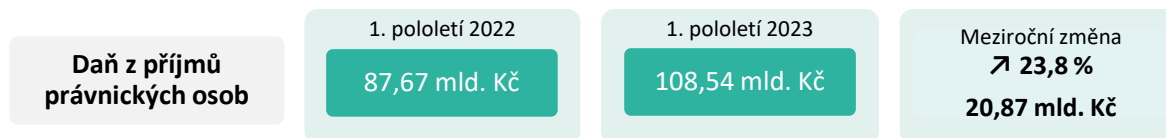

Zdroj: Integrovaný informační systém Státní pokladny.

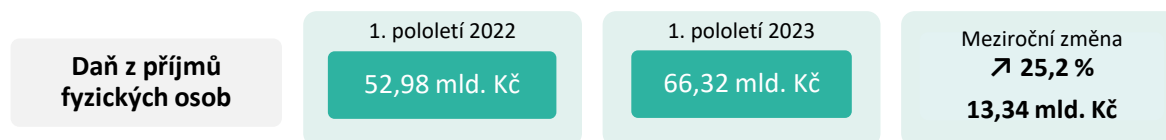
8 Zákon č. 366/2022 Sb., kterým se mění zákon č. 235/2004 Sb., o dani z přidané hodnoty, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony.

9 *Národní plán obnovy* je souborem investic a kroků, které by měly zmírnit dopady pandemie covidu-19 a podpořit snahu jednotlivých zemí o obnovu růstu ekonomiky. V rámci tohoto nástroje by Česká republika měla využít prostředky ve výši přibližně 227 mld. Kč.

Za meziročním růstem inkasa daně z příjmů právnických osob o téměř 21 mld. Kč stály zejména firmy podnikající v oblasti energetiky a bankovním sektoru. Jednou z nejpodstatnějších daňových změn je tzv. windfall tax neboli zdanění neočekávaných zisků⁸. Splatnost záloh daně z neočekávaných zisků za tři čtvrtletí 2023 se očekává v září 2023.

Inkaso daně z příjmů fyzických osob dosáhlo v 1. pololetí 2023 částky 66,32 mld. Kč, což představuje meziroční růst o 25,2 %. K meziročnímu růstu přispěly dlouhodobě vysoká zaměstnanost a rostoucí mzdy. Za zmínku stojí skutečnost, že v květnu 2023 vůbec poprvé v historii České republiky dosáhla dle Českého statistického úřadu míra zaměstnanosti žen úrovně 70 %¹⁰. Dále bylo zaznamenáno i vyšší inkaso této daně na výnosech z úroků, dividend a jiných kapitálových výnosů, a to díky růstu úrokových sazeb v roce 2022.

Klíčový vliv na meziroční zvýšení inkasa daně z přidané hodnoty měl významný nárůst cen zboží a služeb. V 1. pololetí 2023 se příjem z této daně meziročně zvýšil o 9,85 mld. Kč, což představuje nárůst o 6,1 %. Tento nárůst je však z velké části ovlivněn vysokou meziroční inflací.

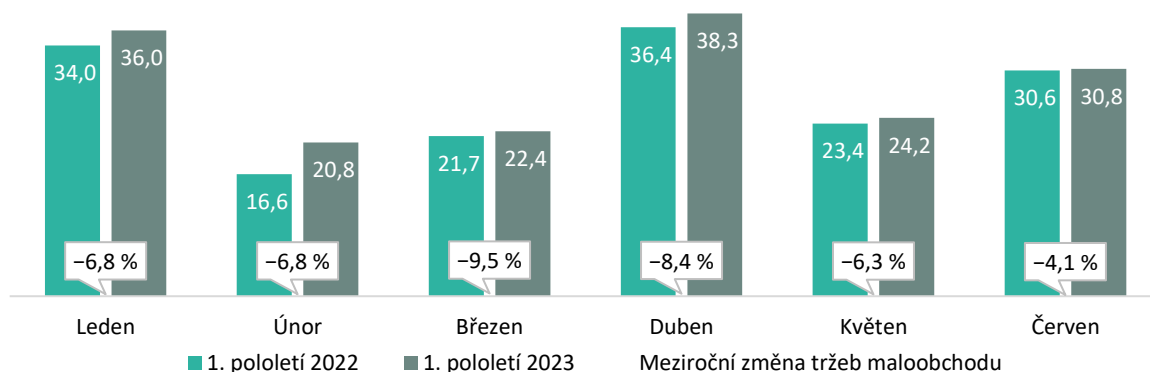

Jak znázorňuje následující graf, inkaso daně z přidané hodnoty bylo v 1. pololetí 2023 meziročně vyšší ve všech kalendářních měsících, a to přes to, že již od května 2022 docházelo k ochlazení spotřeby domácností, což se meziročně projevilo poklesem maloobchodních tržeb. K inkasu daně z přidané hodnoty negativně přispělo také zvýšení limitu pro registraci k dani z 1 na 2 mil. Kč⁸.

10

Tento údaj zahrnuje ženy ve věkové skupině 15 až 64 let, které měly zaměstnání (na plný či částečný úvazek), podnikaly nebo byly na mateřské dovolené, přičemž před nástupem na ni pracovaly. Dle studie společnosti McKinsey & Company z roku 2021 by přitom lepší využití ekonomického potenciálu žen zvýšilo do roku 2030 HDP České republiky o 20 mld. €, tedy zhruba o 500 mld. Kč.

Graf č. 9: Inkaso daně z přidané hodnoty a meziroční vývoj tržeb maloobchodu v jednotlivých měsících 1. pololetí let 2022 a 2023 (v mld. Kč, v %)

Zdroj: informační portál MONITOR, Český statistický úřad.

Pozn.: Meziroční změna tržeb maloobchodu je uvedena bez motorových vozidel.

Meziročního zvýšení příjmů ze spotřebních a energetických daní ve výši 7,26 mld. Kč, tj. o 9,85 %, bylo dosaženo zejména inkasem daně z elektřiny, které bylo meziročně vyšší o 12,76 mld. Kč. Vliv na vyšší inkaso této daně mělo zavedení odvodu z nadměrných příjmů z prodeje elektřiny pro období od prosince 2022 do prosince 2023¹¹. Na druhou stranu došlo k meziročnímu poklesu inkasa v případě všech ostatních komodit. Největší pokles byl zaznamenán u inkasa spotřební daně z minerálních olejů ve výši 2,54 mld. Kč. Meziroční pokles byl způsoben dočasným opatřením v zákoně¹², a to snížením sazby spotřební daně z motorové nafty o 1,50 Kč/l. Druhý nejvýznamnější pokles byl zaznamenán u inkasa spotřební daně z tabákových výrobků o 2,5 mld. Kč, což je důsledek odklonu spotřebitelů od tradičních tabákových výrobků. Trh s tradičními tabákovými výrobky je ovlivňován růstem trhu s alternativními tabákovými výrobky (především jde o zahřívávané tabákové výrobky a různé druhy elektronických cigaret a nikotinových sáčků), které podléhají nižšímu zdanění.

Spotřební daně a energetické daně

1. pololetí 2022

73,71 mld. Kč

1. pololetí 2023

80,97 mld. Kč

Meziroční změna

↑ 9,9 %

7,26 mld. Kč

Příjmy z pojistného na sociální zabezpečení se meziročně zvýšily o 29,43 mld. Kč, což představuje nárůst o 9,5 %. Celkové inkaso těchto příjmů za rok 2023 bude významně ovlivněno legislativními úpravami přijatými v roce 2022. Novelou¹³ zákona byly od 1. února 2023 sníženy příspěvky z pojistného na sociální zabezpečení. Současně byla zavedena sleva na pojistném u zkrácených úvazků, byly navýšeny odvody zvýšených sazeb u rizikových profesí a s účinností od 1. července 2023 byl přijat zákon¹⁴, který částečně sníží celkové inkaso, neboť se dlužníkům odpustí penále z pojistného. Důležitým aspektem, který měl rovněž vliv na inkaso pojistného na sociální zabezpečení, je i meziročně rostoucí nominální mzda po očištění od sezónních vlivů. Podle Českého statistického úřadu vzrostla ve 2. čtvrtletí 2023 o 7,7 %.

Pojistné na sociální zabezpečení

1. pololetí 2022

310,07 mld. Kč

1. pololetí 2023

339,51 mld. Kč

Meziroční změna

↑ 9,5 %

29,43 mld. Kč

11 Zákon č. 365/2022 Sb., kterým se mění zákon č. 458/2000 Sb., o podmínkách podnikání a o výkonu státní správy v energetických odvětvích a o změně některých zákonů (energetický zákon), ve znění pozdějších předpisů.

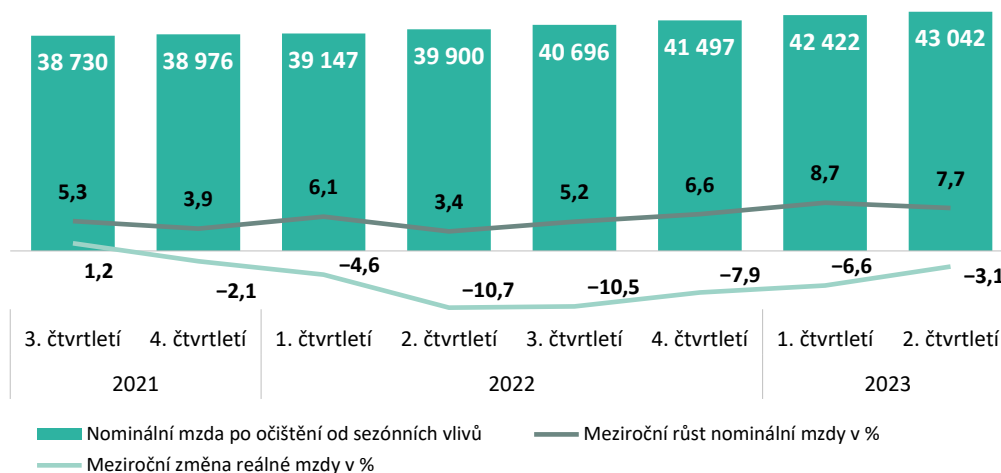
12 Zákon č. 131/2022 Sb., kterým se mění zákon č. 353/2003 Sb., o spotřebních daních, ve znění pozdějších předpisů.

13 Zákon č. 216/2022 Sb., kterým se mění zákon č. 589/1992 Sb., o pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony.

14 Zákon č. 181/2023 Sb., o mimořádném odpuštění penále z pojistného na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti a exekučních nákladů.

Celkové daňové příjmy zaznamenaly vysoký meziroční růst, který je však do značné míry ovlivněn vysokou mírou inflace. Při porovnání meziročního zvýšení inkasa jednotlivých daňových příjmů s meziroční mírou inflace je patrné, že procentuálního nominálního nárůstu vyššího než inflace dosáhly pouze daně z příjmů fyzických a právnických osob. Ostatní významné daňové příjmy, jako jsou daň z přidané hodnoty, spotřební daně a pojistné na sociální zabezpečení vykázaly meziročně nominální růst nižší, než činila míra inflace. Jednotlivé sazby spotřebních daní nejsou s ohledem na vývoj inflace systematicky valorizovány. Jejich reálná hodnota i podíl na konečné ceně se proto vlivem inflace postupně snižuje.

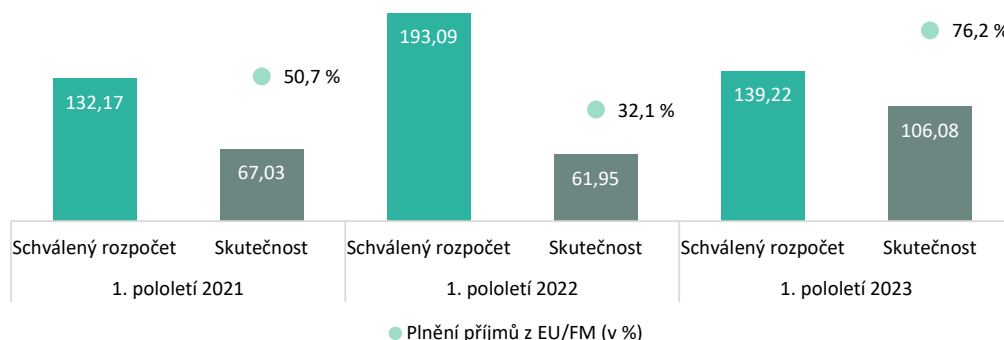
Graf č. 10: Vývoj průměrné měsíční mzdy za jednotlivá čtvrtletí od pololetí 2021 (v Kč, v %)

Zdroj: Český statistický úřad.

Důležitou částí celkových příjmů státního rozpočtu jsou příjmy z rozpočtu EU/FM. Jejich plnění včetně společné zemědělské politiky za 1. pololetí 2023 dosáhlo celkové výše 106,08 mld. Kč a meziročně vzrostlo o 44,13 mld. Kč. K meziročnímu nárůstu přispěly příjmy z *Národního plánu obnovy* ve výši 44,4 mld. Kč. NPO byl schválen vládou již 17. května 2021, ale v 1. pololetí roku 2022 nevykazoval žádné příjmy. Díky finančním prostředkům z NPO bylo v 1. pololetí 2023 ve srovnání s 1. pololetím 2022 dosaženo výrazně lepšího plnění schváleného rozpočtu příjmů z EU/FM, a to ve výši 76,2 %.

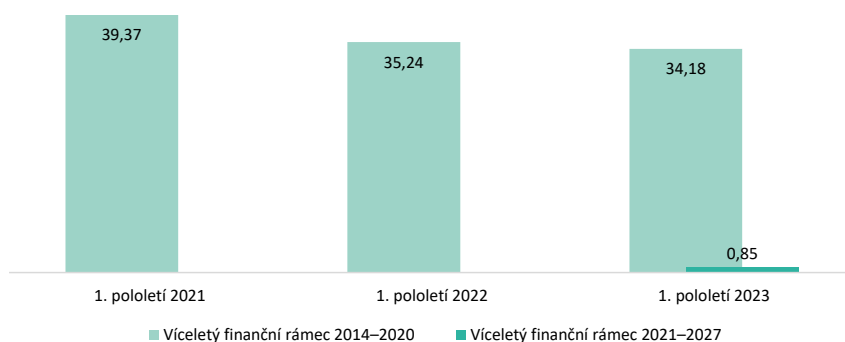
Graf č. 11: Plnění příjmů z EU/FM za 1. pololetí let 2021–2023 (v mld. Kč, v %)

Zdroj: zprávy o plnění státního rozpočtu České republiky za 1. pololetí let 2021–2023.

Česká republika plynule dočerpává finanční alokaci z programového období 2014–2020 podle stanoveného pravidla n+3. Od roku 2021 pozvolna klesají příslušné příjmy. Víceletý finanční rámec pro období 2021–2027 byl zahájen s více než ročním zpožděním. Vláda schválila klíčový dokument *Dohoda o partnerství v programovém období 2021–2027* až 27. září 2021 a Evropská komise tento dokument schválila až v květnu 2022. Celkové zpoždění má významný dopad na průběh finančních toků z EU do České republiky, což se projevuje nízkou výší příjmů v rámci víceletého finančního rámce 2021–2027. V 1. pololetí 2023 dosáhly tyto příjmy pouhých 0,85 mld. Kč.

Graf č. 12: Příjmy z víceletých finančních rámců (v mld. Kč)

Zdroj: zprávy o plnění státního rozpočtu České republiky za 1. pololetí let 2021–2023.

CELKOVÉ PŘÍJMY STÁTNÍHO ROZPOČTU ZA 1. POLOLETÍ ROKU 2023 SE MEZIROČNĚ ZVÝŠILY O 130,21 MLD. KČ. K TOMUTO VÝLEDKU PŘISPĚLA ZEJMÉNA VYSOKÁ MÍRA INFLACE, NÍZKÁ MÍRA NEZAMĚSTNANOSTI A FINANČNÍ PROSTŘEDKY Z NÁRODNÍHO PLÁNU OBNOVY. POKLES SPOTŘEBY DOMÁCNOSTÍ ANI UTLUMENÍ PODNIKATELSKÝCH AKTIVIT FIREM VLIVEM VYSOKÝCH CEN ENERGIÍ SE NA INKASU PŘÍJMŮ ZATÍM VÝRAZNĚ NEPROJEVILY.

VI. VÝDAJE STÁTNÍHO ROZPOČTU

Na konci 1. pololetí 2023 činily výdaje státního rozpočtu 1 132,6 mld. Kč a oproti 1. pololetí 2022 se zvýšily o 162,6 mld. Kč. Hlavním důvodem tohoto meziročního nárůstu byla skutečnost, že v prvních měsících roku 2022 se čerpání výdajů řídilo pravidly rozpočtového provizoria, což způsobilo výrazně nižší čerpání výdajů. Na meziročním zvýšení výdajů se rovněž podepsala opatření v souvislosti s vysokými cenami energií.

K nejvyššímu meziročnímu nárůstu došlo u výdajů na sociální dávky, a to zejména kvůli vyšším výdajům na důchody, v nichž se promítla řádná a částečně i mimořádná valorizace¹⁵ a tzv. výchovné¹⁶ ve výši 500 Kč měsíčně za vychované dítě. Do růstu výdajů na sociální dávky se rovněž promítl vyšší příspěvek na bydlení v souvislosti s vysokými cenami energií. Na zvýšení výdajů podnikatelským právníkům měla vliv vysoká inflace, kdy byly ze státního rozpočtu vynaloženy výdaje na kompenzaci v souvislosti s vysokými cenami elektrické energie a plynu, dále výdaje na dotace provozovateli přenosové soustavy a na pomoc podnikatelům v energeticky náročných oborech. Výdaje pro kraje a obce meziročně vzrostly zejména kvůli nárůstu výdajů na platy zaměstnanců v regionálním školství, na sociální služby a na realizaci projektů spolufinancovaných z rozpočtu EU (operační program *Jan Amos Komenský*). **Významný dopad na výši pololetních výdajů mělo rovněž zvýšení výdajů na úroky v souvislosti s rostoucím zadlužením státu a růstem úrokových sazeb.** V rámci investičních výdajů došlo k meziročnímu nárůstu transferů pro státní fondy, a to zejména v souvislosti s realizací projektů *Národního plánu obnovy*. Naopak k meziročnímu snížení výdajů došlo u léků a zdravotnického materiálu (zejména poklesly výdaje na nákup vakcín) a nákupu zboží, kde hrály roli nižší výdaje na pořízení státních hmotných rezerv.

Tabulka č. 1: Meziroční změna výše vybraných výdajů v 1. pololetí 2023 (v mld. Kč)

Výdaje	Nárůst	Výdaje	Pokles
Sociální dávky	62,43	Léky a zdravotnický materiál	-5,48
Neinvestiční transfery nefinančním podnikatelům – právníkům osobám	44,63	Nákup zboží za účelem dalšího prodeje	-5,85
Neinvestiční transfery krajům	19,46		
Úroky vlastní	15,26		
Neinvestiční transfery obcím	5,69		
Investiční transfery státním fondům	4,72		

Zdroj: informační portál MONITOR.

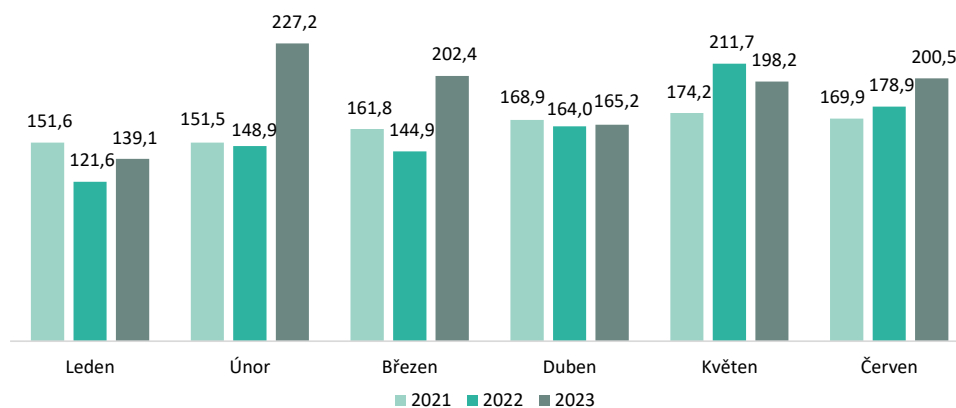
Pozn.: Tabulka obsahuje výdaje, které se meziročně zvýšily nebo snížily minimálně o 4 mld. Kč.

15 Mimořádná valorizace důchodů zvýšila od června 2023 průměrný měsíční starobní důchod přibližně o 756 Kč, a to na základě zákona č. 71/2023 Sb., kterým se mění zákon č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony.

16 Navýšení důchodu za 1 vychované dítě od 1. ledna 2023 činí 500 Kč měsíčně, a to na základě zákona č. 323/2021 Sb., kterým se mění zákon č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony.

Při porovnání výše čerpání výdajů v jednotlivých měsících 1. pololetí let 2021 až 2023 je vliv rozpočtového provizoria v roce 2022 ještě patrnější. V únoru 2023 byly měsíční výdaje meziročně o 78,3 mld. Kč, tj. o 52,6 %, vyšší než v únoru 2022. Podobný vývoj byl i v březnu, kdy meziroční rozdíl v čerpání výdajů činil 57,5 mld. Kč, tj. 39,7 %. Rok 2022 tak kvůli zmíněnému rozpočtovému provizoriu stanovil velmi nízkou srovnávací základnu, což dokládá i to, že výdaje v 1. čtvrtletí roku 2022 byly každý měsíc nižší než měsíční výdaje v roce 2021.

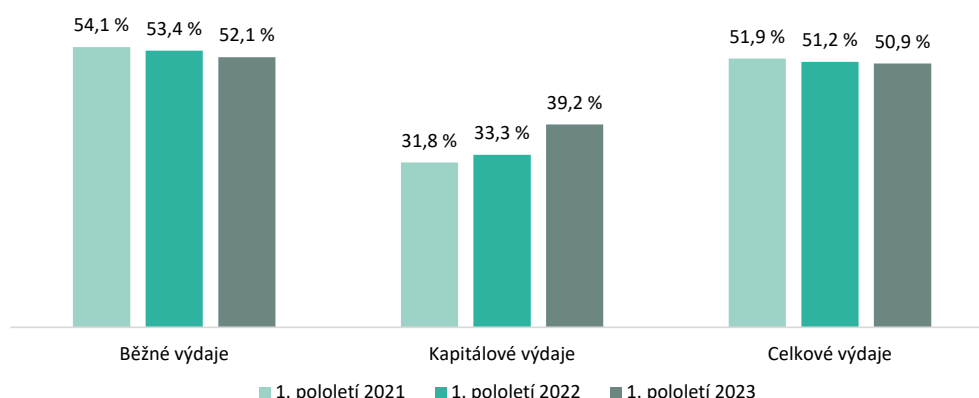
Graf č. 13: Měsíční čerpání výdajů v 1. pololetí let 2021–2023 (v mld. Kč)

Zdroj: informační portál MONITOR.

Schválený rozpočet výdajů na rok 2023 činí 2 222,95 mld. Kč. V 1. pololetí 2023 bylo vyčerpáno necelých 51 % celkového schváleného rozpočtu. **Z hlediska čerpání rozpočtu tak bylo v polovině roku 2023 vyčerpáno nepatrně více než polovina celkového rozpočtu výdajů. Pokračoval tak trend procentního snižování míry čerpání rozpočtu výdajů v 1. pololetí roku, a to i přes to, že oproti předchozím rokům 2021 a 2022 vzrostla procentní míra čerpání rozpočtu kapitálových výdajů, což ukazuje na vyšší tempo realizace investic.** Rozpočet kapitálových výdajů byl v 1. pololetí 2023 vyčerpán z 39,2 %, což bylo o téměř 6 p. b. více než v 1. pololetí 2022. V rámci kapitálových výdajů došlo nejen k vyššímu meziročnímu procentnímu čerpání rozpočtu, ale rovněž k meziročnímu nárůstu jejich absolutní výše, a to o více než 11 mld. Kč. K tomuto zvýšení přispěly zejména investiční transfery státním fondům, které meziročně vzrostly o 4,72 mld. Kč.

Graf č. 14: Procentní čerpání rozpočtu výdajů v 1. pololetí 2021–2023 (v %)

Zdroj: informační portál MONITOR.

Snaze o snížení či alespoň zpomalení tempa růstu výdajů brání zejména vysoké a stále rostoucí mandatorní výdaje, které mají velký vliv na vysoký strukturální deficit¹⁷ veřejných financí. V 1. pololetí 2023 činily mandatorní výdaje 602,8 mld. Kč, tj. více než 53 % vynaložených celkových výdajů. Výrazná většina těchto výdajů je dána zákonem, jejich výše v 1. pololetí 2023 činila 569,2 mld. Kč. Případné úspory v oblasti mandatorních výdajů daných zákonem tak nelze realizovat bez patřičných legislativních úprav, které zaberou určitý čas. Z hlediska snah o snížení deficitu veřejných financí je oblast zákonných mandatorních výdajů klíčová a její úprava by výrazným způsobem z dlouhodobého pohledu přispěla ke snížení nerovnováhy mezi příjmy a výdaji.

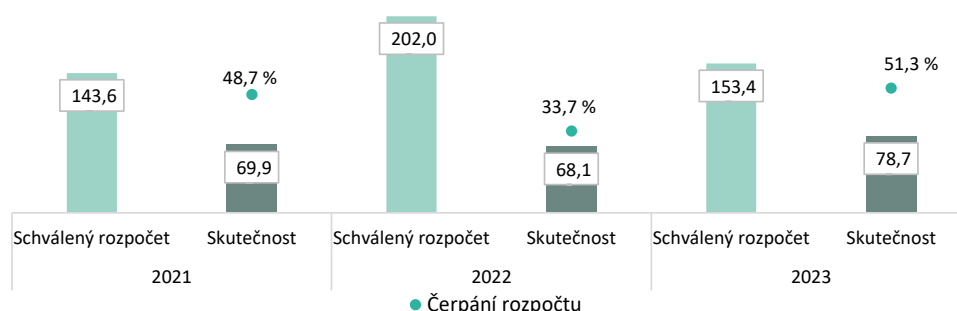
Tabulka č. 2: Výše mandatorních výdajů v 1. pololetí let 2021–2023 (v mld. Kč, v %)

Ukazatel	2021	2022	2023
Mandatorní výdaje	493,36	523,74	602,84
z toho: dané zákonem	461,83	492,34	569,19
Podíl zákonných mandatorních výdajů na celkových mandatorních výdajích	93,61 %	94,00 %	94,42 %

Zdroj: zprávy o plnění státního rozpočtu České republiky za 1. pololetí let 2021–2023.

Důležitou součástí výdajů státního rozpočtu jsou výdaje spolufinancované z rozpočtu EU/FM, které v 1. pololetí 2023 dosáhly výše 78,71 mld. Kč a jejich rozpočet na celý rok byl vyčerpán z 51,29 %. Podle tohoto vývoje by se v roce 2023 neměla opakovat situace z roku 2022, kdy po pololetním čerpání rozpočtu výdajů EU/FM pouze ve výši 33,72 % došlo za celý rok 2022 k výraznému nedočerpání rozpočtu těchto výdajů, a mnoho projektů se tak nestihlo realizovat, ačkoliv se s jejich realizací v roce 2022 počítalo.

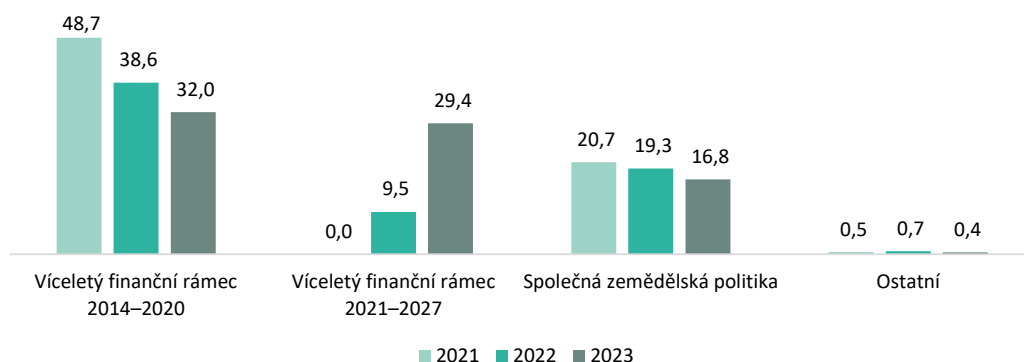
Graf č. 15: Čerpání rozpočtu výdajů EU/FM v 1. pololetí 2021–2023 (v mld. Kč, v %)

Zdroj: Integrovaný informační systém Státní pokladny.

Nejvyšší část výdajů EU/FM tvoří výdaje na programy. V 1. pololetí 2023 tvořily 61,5 mld. Kč, tj. více než 78 %. Nejvíce prostředků bylo vynaloženo na programy spadající do víceletého finančního rámce 2014–2020, a to ve výši 32,0 mld. Kč, což znamenalo meziroční snížení o 6,6 mld. Kč. **Naopak meziroční růst o téměř 20 mld. Kč zaznamenaly v 1. pololetí 2023 výdaje na programy spadající do víceletého finančního rámce 2021–2027, k čemuž výrazně přispěl Národní plán obnovy.** Čerpání výdajů v rámci Národního plánu obnovy za 1. pololetí 2023 činilo 16,4 mld. Kč a meziročně vzrostlo o 6,8 mld. Kč. Z této částky byl financován zejména projekt renovace budov a ochrany ovzduší (8,8 mld. Kč). Na společnou zemědělskou politiku, v jejímž rámci jsou financovány zejména přímé platby podnikatelům v zemědělství a program rozvoje venkova, bylo v 1. pololetí 2023 vynaloženo 16,8 mld. Kč, což bylo o 2,5 mld. Kč méně než v 1. pololetí 2022.

Graf č. 16: Výdaje EU/FM dle jednotlivých ukazatelů v 1. pololetí let 2021–2023 (v mld. Kč)

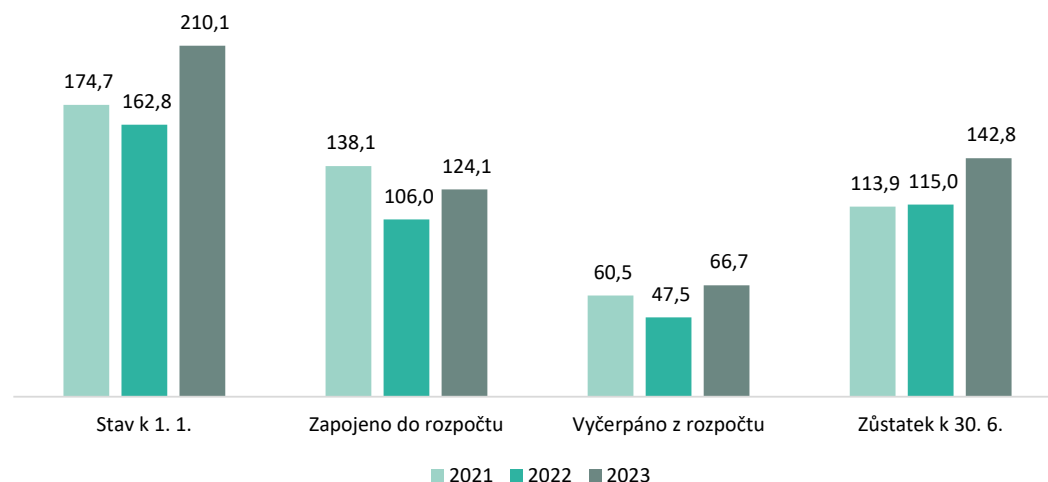

Zdroj: zprávy o plnění státního rozpočtu České republiky za 1. pololetí let 2021–2023.

Pozn.: Do kategorie „Ostatní“ byly zařazeny výdaje spadající do období před rokem 2014 a výdaje v rámci finančních mechanismů.

Významnou roli při čerpání výdajů státního rozpočtu hrají nároky z nespotřebovaných výdajů (dále také „NNV“). **K 1. 1. 2023 dosahoval jejich stav rekordní výše 210,09 mld. Kč a meziročně vzrostl o 47,29 mld. Kč. Výrazný podíl na tomto nárůstu mělo mimo jiné vysoké nedočerpání plánovaných výdajů na programy a projekty spolufinancované z EU.** Stav příslušných nároků z těchto nespotřebovaných výdajů stoupl meziročně o 39,79 mld. Kč, tzn. že se tyto prostředky podílely na celkovém zvýšení nároků z více než 84 %. Z celkových nároků bylo do rozpočtu zapojeno pouze 59 %, což bylo výrazně méně než v roce 2021 (79 %) i v roce 2022 (65 %). Z tohoto důvodu lze předpokládat, že se nepodaří stav NNV k 1. 1. 2024 výrazně snížit. Výsledek bude dále ovlivněn i tím, do jaké míry se podaří zapojené nároky vyčerpat¹⁸. Na konci 1. pololetí 2023 bylo ze zapojených nároků ve výši 124,10 mld. Kč vyčerpano 66,71 mld. Kč, tj. 53,75 %.

Graf č. 17: Nároky z nespotřebovaných výdajů v 1. pololetí 2021–2023 (v mld. Kč)

Zdroj: Integrovaný informační systém Státní pokladny.

Pozn.: Zůstatek nároků z nespotřebovaných výdajů k 30. 6. není roven rozdílu mezi stavem k 1. 1. a vyčerpanými nároky z rozpočtu. Důvodem jsou ukončené nároky, které v grafu nejsou zobrazeny.

VÝDAJE STÁTNÍHO ROZPOČTU K 30. 6. 2023 MEZIROČNĚ VZROSTLY TĚMĚŘ O 163 MLD. Kč. VÝZNAMNOU ÚLOHU V KAŽDOROČNÍM NÁRŮSTU VÝDAJŮ HRAJÍ MANDATORNÍ VÝDAJE. JEJICH OMEZENÍ POMOCÍ LEGISLATIVNÍCH ÚPRAV SICE NELZE PROVÉST OKAMŽITĚ, AVŠAK REALIZACE TĚCHTO ÚSPORNÝCH KROKŮ BY V BUDOUCÍCH LETECH POMOHLA SNIŽOVAT VYSOKÉ SCHODKY STÁTNÍHO ROZPOČTU.

VII. VÝSLEDKY HOSPODAŘENÍ ÚZEMNÍCH ROZPOČTŮ

Souhrnné hospodaření územních rozpočtů (dále také „ÚR“) po konsolidaci skončilo za 1. pololetí 2023 v přebytku 61,2 mld. Kč, který meziročně vzrostl o 10,2 mld. Kč. K meziročnímu zlepšení došlo zejména díky výraznému nárůstu příjmů. Přebytek územních rozpočtů v 1. pololetí 2023 byl dokonce o 11,2 mld. Kč vyšší než v 1. pololetí 2019 (před obdobím covidu-19).¹⁹

Příjmy územních rozpočtů	1. pololetí 2022 380,66 mld. Kč	1. pololetí 2023 436,03 mld. Kč	Meziroční změna ↗ 55,37 mld. Kč
Výdaje územních rozpočtů	1. pololetí 2022 329,56 mld. Kč	1. pololetí 2023 374,79 mld. Kč	Meziroční změna ↗ 45,22 mld. Kč
Saldo územních rozpočtů	1. pololetí 2022 51,09 mld. Kč	1. pololetí 2023 61,24 mld. Kč	Meziroční změna ↗ 10,15 mld. Kč

Celkové příjmy územních rozpočtů v 1. pololetí 2023 meziročně vzrostly o 55,4 mld. Kč na 436,0 mld. Kč, na čemž se podílely především přijaté transfery (nárůst o 26,0 mld. Kč) a daňové příjmy (nárůst o 25,3 mld. Kč). Zvýšení daňových příjmů, které jsou hlavním zdrojem příjmů obcí, bylo ovlivněno stále vysokou inflací, která se projevila např. na meziročním zvýšení inkasa daně z přidané hodnoty o 7,1 mld. Kč. Výrazně také vzrostly příjmy z daní z příjmů fyzických a právnických osob. Celkový objem přijatých transferů ovlivňují zejména transfery ze státního rozpočtu určené na vzdělávání (nárůst o 9,2 mld. Kč), neboť příjemcem těchto transferů jsou především kraje.

Celkové výdaje územních rozpočtů v 1. pololetí 2023 dosáhly výše 374,8 mld. Kč a meziročně vzrostly o 45,2 mld. Kč. Za tímto zvýšením stojí zejména běžné výdaje, které meziročně vzrostly o 37,6 mld. Kč a z velké části souvisely s výdaji určenými na vzdělávání. Pozitivně lze hodnotit, že v 1. pololetí 2023 pokračoval druhým rokem po sobě meziroční růst čerpání kapitálových výdajů. Na celkovém meziročním nárůstu v 1. pololetí 2023 o 7,6 mld. Kč se podílely pouze kraje, které navýšily kapitálové výdaje o 8,2 mld. Kč. Naopak investice obcí a dobrovolných svazků obcí se v 1. pololetí 2023 meziročně snížily o 0,3 mld. Kč. Celkovou výši výdajů ÚR také ovlivňuje válečný konflikt na Ukrajině a pomoc jejím občanům na území ČR. Územní rozpočty v této souvislosti vynaložily v průběhu 1. pololetí 2023 výdaje v celkové výši 4,6 mld. Kč. Významná část těchto výdajů je ÚR průběžně kompenzována ze státního rozpočtu²⁰.

¹⁹ Regionální rady regionů soudržnosti jsou do hospodaření územních rozpočtů zahrnuty do roku 2021, kdy byly zrušeny zákonem č. 251/2021 Sb., kterým se mění zákon č. 248/2000 Sb., o podpoře regionálního rozvoje, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony.

²⁰ V 1. pololetí 2023 činila kompenzace celkem 5,6 mld. Kč. Tato částka zahrnovala rovněž kompenzaci výdajů z roku 2022.

Tabulka č. 3: Příjmy, výdaje a saldo územních rozpočtů za 1. pololetí let 2022 a 2023 (v mld. Kč)

Položka	Obce a dobrovolné svazky obcí			Kraje		
	1. pololetí 2022	1. pololetí 2023	Meziroční změna	1. pololetí 2022	1. pololetí 2023	Meziroční změna
Daňové příjmy	139,1	158,4	19,3	40,5	46,5	6,0
Nedaňové příjmy	22,8	28,0	5,1	5,3	5,5	0,2
Kapitálové příjmy	5,1	3,0	-2,2	0,3	0,2	-0,1
Přijaté transfery	44,1	48,7	4,5	131,1	153,3	22,3
Celkové příjmy	211,3	238,0	26,7	176,3	205,5	29,3
Běžné výdaje	143,3	160,6	17,3	140,8	161,5	20,7
Kapitálové výdaje	41,0	40,7	-0,3	11,3	19,5	8,2
Celkové výdaje	184,3	201,3	17,0	152,1	181,0	28,9
Saldo	27,0	36,7	9,7	24,1	24,5	0,3

Zdroj: zprávy o plnění státního rozpočtu České republiky za 1. pololetí let 2022 a 2023.

Pozn.: Z důvodu konsolidace, jejímž smyslem je očistit údaje o rozpočtu nebo skutečnosti peněžních operací o interní přesuny peněžních prostředků uvnitř jednotky nebo mezi jednotkami na úrovni sumářů, za které se operace sledují, je součet na úrovni republiky odlišný od součtu jednotlivých úrovní, tj. obcí a dobrovolných svazků obcí a krajů.

Z výše uvedené tabulky je zřejmé, že kladný výsledek hospodaření a meziroční zlepšení vykázaly za 1. pololetí 2023 obě úrovně územních rozpočtů. Vyšší přebytek k 30. 6. 2023 měly obce a dobrovolné svazky obcí, činil 36,7 mld. Kč a meziročně vzrostl o 9,7 mld. Kč. Výrazný vliv na hospodaření obcí mají výsledky hospodaření hlavního města Prahy, které za 1. pololetí 2023 vykázalo přebytek 17,7 mld. Kč (meziročně byl vyšší o 5,1 mld. Kč). Hospodaření krajů skončilo na konci 1. pololetí 2023 v přebytku ve výši 24,5 mld. Kč, v němž se projevil meziroční nárůst o 0,3 mld. Kč.

HOSPODAŘENÍ ÚZEMNÍCH ROZPOČTŮ V 1. POLOLETÍ ROKU 2023 POKRAČOVALO V TRENDU VÝRAZNÝCH PŘEBYTKŮ. NA KONCI 1. POLOLETÍ 2023 ČINIL PŘEBYTEK 61,2 MLD. KČ, COŽ BYL NEJVYŠŠÍ POLOLETNÍ VÝSLEDEK V HISTORII ČR. TATO SKUTEČNOST SE PROJEVILA DALŠÍM MEZIROČNÍM NÁRŮSTEM CELKOVÉHO ZŮSTATKU PENĚŽNÍCH PROSTŘEDKŮ NA BANKOVNÍCH ÚČTECH ÚZEMNÍCH ROZPOČTŮ O 52,2 MLD. KČ. STAV TĚCHTO PROSTŘEDKŮ K 30. 6. 2023 ČINIL 477,2 MLD. KČ A MIMO JINÉ BYL O 41 MLD. KČ VYŠŠÍ NEŽ CELKOVÝ OBJEM KONSOLIDOVANÝCH PŘÍJMŮ ÚZEMNÍCH ROZPOČTŮ V 1. POLOLETÍ 2023.

SEZNAM ZKRATEK

ČR	Česká republika
DPH	daň z přidané hodnoty
EU	Evropská unie
FM	finanční mechanismy (fondy Evropského hospodářského prostoru a Norska a <i>Program švýcarsko-české spolupráce</i>)
HDP	hrubý domácí produkt
NKÚ	Nejvyšší kontrolní úřad
NNV	nároky z nespotřebovaných výdajů
NPO	<i>Národní plán obnovy</i>
p. b.	procentní bod
SR	státní rozpočet
ÚR	územní rozpočty

Česká republika
Nejvyšší kontrolní úřad